

Henryk Gaertner

"Słuch absolutny : Andrzej Szczeklik w rozmowie z Jerzym Illgiem", Kraków 2014 : [recenzja]

Acta Medicorum Polonorum 5/1, 137-139

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

władzy sowieckiej i niemieckiej) i Krakowa. Autorka przedstawia tu atmosferę społeczeństwa i uczelni, pozytywy i negatywy działalności prof. Tadeusza Rogalskiego oraz konieczność przejścia autorki z Zakładu Anatomii Opisowej do Zakładu Anatomii Patologicznej pod życzliwą opiekę prof. Janiny Kowalczykowej. Następują opisy: okoliczności objęcia kierownictwa katedry anatomii opisowej, jej złożonej działalności, współpracy z Polskim Towarzystwem Lekarskim, klinicystami oraz opracowania skryptów i podręczników. Tu znajdują się też informacje o działalności pracowni katedry i Polskiego Towarzystwa Anatomicznego. Promocja katedry objęła żywy udział w 600-leciu Wydziału Lekarskiego UJ i stuleciu katedry, jak również – skompletowanie wyposażenia gabinetu w portrety wszystkich kierowników katedry i wydania specjalnego zeszytu *Folia Morphologica*. J. Sokołowska wspomina też o dydaktyce, unowocześnieniu sali wykładowej, współpracy z Akademią Sztuk Pięknych, o swych funkcjach na uczelni i przy reformie studiów oraz w kształceniu niewidomych w sztuce masażu.

Druga część książeczki, napisana przez córkę, Annę Pituch-Noworolską, profesora UJ, pediatrę i immunologa oraz znaną poetkę. Opisuje ona dane najbliższej rodziny i wykształcenia matki, przebieg jej pracy zawodowej, karierę i działalność naukową, funkcje w uczelni i towarzystwach naukowych, wymienia otrzymane odznaczenia i nagrody. Zwięzła charakterystyka sylwetki J. Sokołowskiej zawiera jej życiorys, opisy przeżyć wojennych i trudności kariery naukowej oraz starania o poziom organizacji i dydaktyki katedry anatomii opisowej. Czytamy o zainteresowaniach i osiągnięciach naukowych, w tym publikacjach, zwłaszcza dydaktycznych. Piękne portretowe zdjęcia prof. Sokołowskiej znajduje się na początku książeczki. Szata edytorska jest korzystna, chociaż skromna.

Z J. Sokołowską łączyły mnie długa przyjaźń, wspólne wspomnienia „lwowskich czasów”, częste kontakty w pracy na uczelni i w krakowskich towarzystwach naukowych, a na wspólnej emeryturze – częste spotkania na rynku przy ulicy Lea lub w jego okolicy, dzięki bliskości naszych miejsc zamieszkania.

Lekturę książki polecam wszystkim wychowankom prof. Sokołowskiej oraz osobom zainteresowanym dziejami krakowskiej medycyny i jagiellońskiej wszechnicy.

Henryk Gaertner – Kraków

Słuch absolutny. Andrzej Szczeklik w rozmowie z Jerzym Illgiem, Wydawnictwo Znak Kraków 2014, s. 281, ilustr., ISBN 978-83-240-2869-6

Wybitny polski internista i kardiolog, Edward Szczeklik, profesor uniwersytetów krakowskiego i wrocławskiego miał dwóch synów, Andrzeja i Jerzego, profesorów medycyny UJ. Niedawno zmarły Andrzej to krajowej i światowej sławy internista, kardiolog i alergolog, filozof i historyk medycyny, autor licznych prac naukowych i cennych

podręczników, a także twórca nowoczesnej II Kliniki Chorób Wewnętrznych CM UJ. Był on też aktywnym uczestnikiem życia kulturalnego, jako pisarz (książki: *Katharsis*, *Kore*, *Nieśmiertelność*) i muzyk (pianista). Rozmówca, dyrektor Wydawnictwa Znak, Jerzy Illg, jest cenionym wydawcą dzieł literackich i przyjacielem ludzi pióra.

Rozmowy ujęte w 20 rozdziałów dotyczą wielu ciekawych tematów, poddanych żywej dyskusji i wzbudzających refleksje u czytających. Jedna grupa rozmów przedstawia rodowód, dom rodzinny, dzieciństwo, gimnazjum, problemy wyboru zawodu (muzyka, polonistyka, chemia, medycyna?), studia lekarskie (z uwagami o programie i niektórych wykładowcach), nostryfikację dyplomu, staże naukowe w Finlandii, Szwecji, USA i Anglii (z uwagami o podróży, krajach pobytu, ich szpitalach i działalności leczniczej) oraz habilitację we Wrocławiu. Wrażeniom ogólnym i szczegółowym towarzyszy opis korzyści poznawczych zagranicznej nauki oraz realizacji własnych planów i zainteresowań naukowych. Rozmowy obejmują również sprawy kliniki, jej zły stan wyjściowy, trudy i sukcesy stworzenia nowoczesnej kliniki drogą pozyskiwania pomocy zagranicznej i miejscowej, osiągnięcia i przebrane, syzyfowe obciążenia administracyjno-organizacyjno-finansowe połączone z biurokracją. Jako prorektor, a następnie rektor doprowadził do powrotu medycyny do UJ, powstania Collegium Medicum i Wydziału Lekarskiego PAU.

Niektóre rozmowy przypominają pierwsze kontakty z muzyką i fortepianem, szkolne studia muzyczne, znaczenie słuchu absolutnego, dyskutują wartości muzyki (w tym nowoczesnej i „hałas”) i prób muzykoterapii. Fortepiany znalazły się w domu, w domu letnim w Kościelisku i w ... klinice. Profesor wspomina o swym zaangażowaniu w działalność Piwnicy pod Baranami, o jej atmosferze, ludziach i gościach.

Inne rozmowy wskazują na wczesne zainteresowanie się literaturą, językami i księgarstwem. Działalność lekarska i humanistyczna pozwoliła Szczeklikowi na bardzo bliskie kontakty z Janem Pawłem II i Papieską Akademią Nauk (tu opis jej struktury i działalności), ks. Józefem Tischnerem oraz m.in. z Czesławem Miłoszem, jego żoną Carol i Sławomirem Mrożkiem. Jeden dyskurs porusza zagadnienie związku między chorobą (kiła, gruźlica) a twórczością.

Tematem jednej z dalszych rozmów jest historia medycyny: medycyna a sztuka, wielcy lekarze, szamanizm, starożytność (Grecja, Egipt), średniowiecze (m.in. choreomania i tańce śmierci, Paracelsus), stare instrumenty i metody badań fizycznych. Inna rozmowa porusza problemy klonowania, odtwarzania gatunków, ludzkiego genomu, tworzenia życia, regeneracji, wykorzystywania komórek macierzystych oraz roli alchemii, nauki i etyki. W rozmowach spotyka się też tematy patriotyzmu, represji przez PZPR organizacji młodzieżowych, uczelni i kliniki, a także losów Solidarności uczelni (jej powstanie, rozwój, stan wojenny, represje, wolność), w której Szczeklik i Ryszard Gryglewski odgrywali bardzo ważne role. Jedna z rozmów jest poświęcona górcom (Tatry, Alpy, Góry Skaliste). Wstęp Jerzego Illga i posłowie Andrzeja Białasa podkreślają osiągnięcia i erudycję Szczeklika w różnych dziedzinach życia, wiedzy i sztuki oraz jego wielką empatię w kontaktach z chorymi i ich bliskimi.

Wspaniała jest szata edytorska, czytelny tekst, świetny papier i reprodukcja fotografii, głównie z archiwum rodzinnego. Twarda, sztywna okładka i obwoluta ukazują interesujące portrety Szczeklika. Z tyłu i na skrzydełkach obwoluty spotykamy

wyimki treści i wypowiedzi przyjaciół Profesora. Książkę należy polecić wszystkim czytelnikom, zwłaszcza związanym zawodowo z medycyną.

Henryk Gaertner – Kraków

Pisarze spod znaku Eskulapa. Pro memoria, Unia Polskich Pisarzy Lekarzy Łódź 2015, s. 87, ISBN 83-85887-53-9

Redaktorem książeczki, wydanej jako 330 pozycja Biblioteki Świętokrzyskiej Świętokrzyskiego Towarzystwa Regionalnego, jest Maciej Andrzej Zarębski. Celem wydania jest upamiętnienie 30 rocznicy powstania Unii Polskich Pisarzy Lekarzy (uprzednio Medyków).

Zbiór artykułów dotyczy 27 nieżyjących już członków Unii (w tym dwu farmaceutów). Poszczególne teksty podają dane życia, pracy, działalności literackiej i innej artystycznej, społecznej i hobby. Niektóre przytaczają przykłady twórczości zmarłych członków albo dedykowane im fragmenty prozy lub poezji żyjących kolegów. Większość biogramów stanowią opracowania redakcyjne, autorami pozostałych są głównie: Marek Zarębski, Marek Pawlikowski (aktualny prezes Unii), Waldemar Hładki i Zbigniew Kostrzewa. Niektóre wykorzystują materiały opublikowane wcześniej lub dostarczone, m.in. przez Barbarę Szeffer-Marcinkowską. Należy ona do autorów wspomnień o kolegach obok Bożeny Klejny, Waldemara Hładkiego, Kazimierzy Lissy-Kalafarskiej, Aldony Kraus i Lidii Ziurkowskiej-Kalafarskiej. Wszystkie biogramy są zaopatrzone w wizerunki opisywanych osób. Biogramy różnią się rozmiarami, czasem niezależnie od wagi medycznych i literackich zasług, a często wskutek skąpych danych o zmarłych. Zwraca uwagę częstość zawodu lekarskiego w rodzinach większości omawianych piszących lekarzy.

Lektura zbioru wzbudziła we mnie żywe wspomnienia. Przed laty zostałem wpierw z poręki Georgesa Duhamela i Paula Cazina członkiem francuskiej i światowej Unii, a później współzałożycielem polskiej. Miałem zaszczyt poznania jej wybitnych członków, a bliskiej współpracy z innymi (Julian Aleksandrowicz, Józef Bogusz, Romuald Gutt, Stanisław Sterkowicz, Adam Maciejasz, Wadiusz Kiesz – mój przyjaciel i doktorant). Mimo wieku nadal blisko współpracuję z Unią i jej członkami.

Mam następujące uwagi: w razie reedycji warto dołączyć krótką historię Unii, listę założycieli, obecnych członków, zweryfikować i uzupełnić listę nieuwzględnionymi zmarłymi członkami. Dodać w niej m.in. Józefa Bogusza, Jadwigę Miklaszewską, Stanisława Grochmala, poprawić nazwiska Laskownicki (s. 87) i Gaertner (s. 31). Poprawić też datę 17. na 18. I. (s. 49) i Scholarship na Scholarship (s. 40). Oczekujemy zapowiedzianego wydania biogramów dalszych zmarłych pisarzy lekarzy.

Zainteresowania sztuką, zwłaszcza literaturą – prozą i poezją, są u lekarzy dość częste i owocują ciekawymi utworami. Warto im poświęcić należyłą uwagę. Stąd zalecenie lektury obecnej książki osobom zainteresowanym medycyną i literaturą.

Henryk Gaertner – Kraków